

JOSEP ROVIROSA OLIVÉ, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 21/2022 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat i en reunió de data 24 d'octubre de 2022 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 21/2022

ASSUMPTE: Escrit de queixa de la Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya, per una informació publicada al Diari de Terrassa sobre la història d'una noia provinent d'Ucraïna per considerar que es vulneren els criteris 9 i 11 del Codi Deontològic al no preservar la seva intimitat i difondre imatges que permeten la seva identificació.

ANTECEDENTS

1. Motiu i contingut de la queixa

La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (en endavant DGAIA) presenta una queixa per la publicació el 7 d'abril de 2022 al Diari de Terrassa d'una informació elaborada pel periodista Nebridi Aroztegui en la que, segons diu textualment, "es relata la història de la Vika, una noia menor d'edat que acaba de deixar enrere el seu país en guerra i la vida a un orfenat de Nikopol, on vivia amb els seus dos germans, per ser acollida per una família resident al municipi de Terrassa".

La DGAIA segueix dient que "l'esmentada notícia refereix una gran quantitat d'identificació identificativa de la menor de edat, des del seu nom, edat, origen, destí, família d'acollida..., destacant que, a més a més, la redacció de la notícia va acompanyada d'una fotografia de la Vika. S'adjunta com Annex 1 còpia de l'esmentada notícia <https://www.diarideterassa.com/terrassa/2022/04/07/families-dacollida-adaptacio-guerra-ducraïna-vika/>".

Seguidament, la DGAIA assenyala una sèrie de lleis que creu que s'han vulnerat en l'article del Diari de Terrassa, als quals no ens referirem donat que el CIC es regeix únicament pel Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes. Només farem menció de que la DGAIA presumeix que ens trobem "davant d'una possible ingerència en el dret a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge de les víctimes menors d'edat, raó per la qual aquesta Direcció General, en defensa dels drets dels infants i els adolescents víctimes d'aquesta experiència tan traumàtica com és el conflicte bèl·lic existent a Ucraïna ha demanat al Diari de Terrassa que retiri immediatament qualsevol imatge que tingui publicada en les seves edicions d'aquesta noia menor d'edat, i eviti en un futur la publicació d'imatges on apareguin víctimes menors d'edat".

Finalment, la DGAIA acaba el seu raonament de la forma següent: "Es considera també que no s'ha respectat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya (especialment els criteris 9 i 11), ni tampoc les recomanacions consensuades amb aquesta Direcció General d'Atenció a la infància i Adolescència en el Manual d'Estil per Mitjans de Comunicació sobre els maltractaments infantils (de 25 d'abril de 2014), ni la primera de les recomanacions generals sobre el tractament informatiu de la infància i l'adolescència tutelada per l'Administració (novembre 2019) relativa a garantir els drets a la intimitat, la dignitat i la imatge dels

infants i els adolescents i evitar difondre dades personals que en permetin la identificació”.

2. AL.LEGACIONS

L'editor del Diari de Terrassa posa en context l'article de la periodista Laura Hernández: “En aquell moment, la publicació de notícies sobre refugiats ucraïnesos i menors acollits per famílies catalanes era una constant, i no resultava en absolut estigmatitzant en cap sentit: eren notícies que parlaven de patiment, de solidaritat, de generositat i de drets socials. I, de fet, tant les pròpies ONG com els organismes de l'Administració al càrrec d'aquests processos, acudien als mitjans perquè els ajudéssim a difondre el seu agraïment a la societat catalana, per una banda, i tota la informació de servei relativa als processos d'acollida i la canalització de l'ajuda, ja que en un inici la iniciativa solidària privada va desbordar les previsions.

En aquell context, la notícia en qüestió simplement reflecteix amb una mirada positiva l'evolució de l'acollida a través d'una família terrassenca que va acollir una nena ucraïnesa de 14 anys, i ho fa d'una manera absolutament respectuosa, amb molta sensibilitat i amb objectius divulgatius (incloent declaracions tant de la ONG Tanu com de portaveus de la Dgaia).

No cal dir-ho, els periodistes de Diari de Terrassa van comptar amb el permís exprés de la família d'acollida, que es va prestar a fer el reportatge a casa seva, i explicant en primera persona l'experiència, i va permetre i fins i tot promoure les fotografies, fetes en un entorn familiar i absolutament còmode per tots els membres.” En un altre paràgraf diu: “La menor va ser fotografiada amb el permís exprés dels seus tutors (parets d'acollida), en el context d'un reportatge familiar a casa seva que, expressat per ells mateixos, ajudaria a la menor a tenir més confiança en la família i en positivitzar la seva traumàtica experiència personal.”

L'editor adjunta algunes publicacions d'altres mitjans amb informacions de caire similar. Fa algunes consideracions exculpatives sobre les lleis que la DGAIA considera que s'han vulnerat i, entrant en el Codi Deontològic considera que les al·legacions de la DGAIA no tenen cap encaix en els articles 9 i 11 ja que la informació publicada “és respectuosa i sensible amb la dignitat de la menor, no fa cap especulació sobre els seus sentiments ni qualsevol altra circumstància i res a la informació produeix cap dany a ningú.”

Finalment, considera que la informació no és constitutiva “d'un atemptat a l'honor i la dignitat de la menor, en els termes maximalistes que fa referència la denunciante. Al contrari, la informació publicada respon de forma escrupolosa als criteris d'actualitat i d'interès públic, és mesurada i prudent en el seu contingut i en el seu context, no fa cap especulació pejorativa ni resulta estigmatitzant en cap sentit, i, tota vegada que compta amb el permís exprés dels tutors de la menor - que en són fins i tot promotors, com ja s'ha dit-, creiem que compleix estrictament amb el Codi deontològic i amb tots els criteris d'ètica periodística”.

PONÈNCIA

3.- Observacions prèvies de la ponència

La lectura de l'article de la periodista Laura Hernández al Diari de Terrassa ens porta a fer algunes observacions prèvies abans d'entrar a considerar els criteris dels articles 9 i 11 del Codi Deontològic.

Primera, que els adolescents – Vika té 14 anys – són amos de la seva dignitat, són subjectes dels drets a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge i tenen el seu paper a opinar i decidir en les qüestions que els afecten personalment. En quina magnitud? En la que les seves condicions de maduresa siguin suficients per expressar la seva voluntat amb sensatesa i de manera racional. Avui en dia, les normes constitutives dels drets del menors li reconeixen plenament la titularitat de drets i una capacitat progressiva d'exercir-los personalment, a diferència d'anteriors legislacions merament proteccionistes.

Segona, que la finalitat de la protecció del menor és evitar les pertorbacions –en aquest cas- que l'exercici de la llibertat d'expressió o d'informació dels periodistes pugui causar en el desenvolupament de la personalitat dels infants o adolescents, de manera que els seus protectors (pares, tutors, autoritats públiques i judicials) puguin actuar preventivament davant la possibilitat de vulneració dels drets dels menors, essent primordial l'interès del menor sobre qualsevol altre consideració. Per tant, és una actuació preventiva, no impeditiva de la voluntat del menor quan aquest posseeix les condicions de maduresa suficients.

Tercera: trobem a faltar una concreció dels fets que porten a la DGAIA a denunciar l'article del Diari de Terrassa. No assenyalava específicament quina part de l'article o quina asseveració fa la periodista que ocasioni a Vika un perjudici en la seva dignitat, o una intromissió al dret a l'honor, la intimitat o la pròpia imatge, o quin mal concret i constatat ha produït en l'adolescent la fotografia publicada. Com hem vist en les dues anteriors observacions, l'adolescent és amo dels seus drets fonamentals, així com el tutor que l'han acollit estan obligats a una actuació preventiva, i ambdós han manifestat en el contingut de l'article que no només no tenen inconvenient en la publicació, sinó que estan interessats en la seva difusió per donar a conèixer la situació en que es trobava Vika i els esforços de tots plegats per tirar endavant una situació tan inusual, difícil i dolorosa.

Quarta: Al final de la seva queixa, després de considerar que el Diari de Terrassa no ha respectat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes, la DGAIA manifesta que la publicació tampoc ha respectat "les recomanacions consensuades amb aquesta Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència en el Manual d'Estil per Mitjans de Comunicació sobre els maltractaments infantils (de 25 d'abril de 2014), ni la primera de les recomanacions generals sobre el tractament informatiu de la infància i l'adolescència tutelada per l'Administració (novembre 2019) relativa a garantir els drets a la intimitat, la dignitat i la imatge dels infants i els adolescents i evitar difondre dades personals que en permetin la identificació". Les recomanacions a que al·ludeix la DGAIA han sigut elaborades i publicades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el Col·legi de Periodistes de Catalunya i el Departament de Benestar Social i Família (2014) o Departament de Treball, Afers Social i Famílies (2019) de la Generalitat de Catalunya. El CIC no pot avaluar o dictaminar aquestes recomanacions tota vegada que la seva comesa és rebre i resoldre les queixes que presentin les persones físiques o jurídiques per la difusió d'articles o informacions

periodístiques que considerin que han vulnerat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

4. Els criteris 9 i 11 del Codi Deontològic

El criteri 9 postula que “les persones han de ser tractades amb respecte i dignitat, particularment les més vulnerables. Cal evitar les intromissions innecessàries i les especulacions gratuïtes sobre els seus sentiments i circumstàncies. Danyar de forma injustificada la dignitat dels individus de paraula o amb imatges ... contravé l'ètica periodística”. Vika és una persona vulnerable que l'article denunciat tracta amb respecte i dignitat, sobre la qual no es fan especulacions gratuïtes sobre els seus sentiments i circumstàncies, i no es danya la seva dignitat ni de paraula ni amb imatges. Per tant, el tractament periodístic de Vika no contravé l'ètica periodística.

El criteri 11 protegeix els drets del menors en cas de que apareguin com a víctimes, testimonis o inculpats en casos criminals. La informació del Diari de Terrassa no tracta en cap moment de que Vika hagi sigut víctima, testimoni o inculpada en una causa criminal.

El criteri 11 també protegeix els drets dels menors quan són entrevistats o fotografiats: “Com a norma general, els menors no han de ser entrevistats ni fotografiats o filmats sense el consentiment explícit dels seus pares, tutors, mestres o educadors”. Ha quedat ben patent que tant la pròpia protegida, com la família d'acollida, no només eren conscients de que la periodista faria pública l'entrevista amb la mare d'acollida, sinó que donaven ple consentiment a la seva difusió amb les fotografies que de forma consentida s'inclouen.

De conformitat amb la ponència, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent

ACORD:

En l'article que la periodista Laura Hernández va publicar al Diari de Terrassa el dia 7 d'abril de 2022 no s'observa que s'hagi vulnerat el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 24 d'octubre de 2022. Certifico.

Vistiplau
Josep Carles Rius
President

Josep Rovirosa
Secretari General